

Indhold

Introduktion 11

Del 1 Den sårede hjælper 19

- 1 Professionel involvering 21
  - Hvor tætte skal vi være? 21
  - Det professionelle image 23

- 2 Udviklingsmuligheder – hvad arbejdet kan give 27
  - Håb og styrke 29
  - Vi spejler os og får et mere nuanceret perspektiv på vores eget liv 30
  - Vi udvikler vores sociale evner 31
  - Meningsfuldhed 31
  - Dramaet 32
  - Nødvendigheden af at »stresse ned« 32
  - Motiver og heling 33
  - Heling af gamle psykiske sår 34
  - Små skub til at arbejde med ens eget 36
  - Konklusion 38

- 3 Kontakttræthed og udbændthed 41
  - Den almindelige dagligdags kontakttræthed 41
  - Udbændthed 43
  - Konflikten med det ydre system 43
  - Den indre konflikt 44
  - Reaktionsmåder 45
  - Årsager til udbændthed 47

- 4 Sekundær traumatisering – hvad arbejdet kan tage 50
  - Traumer 50
  - Traumers forhold til sorg 53
  - Følgerne af mødet med den traumatiserede 54
  - Det er ikke kun den traumatiserede der lider 55
  - Ændret verdensbillede 57
  - Forholdet til egen identitet 59
  - Basal tillid 60
  - Forholdet til spiritualitet 62
  - »Overlevelsesskyld« 62
  - Sikkerhed og kontrol 63
  - Intimitet 64
  - Manglende koncentration og forvirring 64
  - Invaderende billeder 65
  - Bevidstheden om sekundær traumatisering 66

- 5 Hvordan udvikler sekundær traumatisering sig? 68
  - Fire forklaringsmodeller mht. sekundær traumatisering 69
  - Hvem er særligt udsat? 79
  - Udbrændthed og sekundær traumatisering 88

- 6 Behandlerreaktioner 91
  - Definition af modoverføring 92
  - Objektiv og subjektiv modoverføring 93
  - To modoverføringstendenser 95
  - Tilbagetrækning 96
  - Overidentifikation 98
  - Rollen som behandler bliver påvirket 99
  - Rørt, ramt og rystet 100
  - Rørt 101
  - Ramt 102
  - Rystet 104
  - Modoverføring og sekundær traumatisering 106

Del 2 Supervision 109

Indledning 111

- 7 Supervisionsfoci og arbejdet med ekstreme livssituationer 113
  - Seks foci i supervision 116
  - Brug af foci 117
  - Kilder til forståelse af klienten 118
  - Ønsket om råd og vejledning 119
  - Modoverføring i fokus 120
  - Hvorfor undgås arbejdet med modoverføring? 121
  - Forholdet mellem faglig viden og rystelse 124

- 8 »Rørt« og supervision 132
  - Hvem bliver rørt? 133
  - Jordskælvssikring 134
  - Græd med mig? 134
  - Supervision og rørt 136
  - Afgrænsning til den subjektive modoverføring 138
  - At nyde sit arbejde 139

- 9 Supervision og »ramt« 141
  - Hvordan viser den ubevidste ramthed sig? 142
  - Nogle forudsætninger for at arbejde med den personlige del 144
  - Principper i supervisionsprocessen 150

- 10 Supervision og »rystet« 163
  - Grader af påvirkethed 163
  - Den hensigtsmæssige distance 166
  - Hjælperne i første og anden række 167
  - Rystelsernes forekomst i supervision 168
  - Vi må hente hjælp i kriseteorierne 169
  - Forskellige former for akutte rystelser 171

	Hvad har den rystede behandler brug for?	177
	Kriseintervention inden for en supervisorsramme	184
	Kriseintervention og supervision – opsummering	192
11	Supervisors modoverføring og parallelprocesser	200
	Supervisor forholder sig til både klient og supervi-	
	sandsand	200
	Supervisor og klient	201
	Supervisor og supervisand	203
	Supervisors forhold til supervisand-klient-relatio-	
	nen	204
	Parallelprocesser	207
	Parallelprocesser i teamet	210
	Når parallelprocessen går i den modsatte retning	
		214
	Supervisors selvopmærksomhed	218
	Når supervisor selv er sekundært traumatiseret	
		219
12	Afgrænsning til terapi	220
	Mål og midler	220
	Hvor går da grænsen til terapi?	221
	At stoppe ved grænsen	222
	Overskridelse af grænsen	224
	Ved akut kriseintervention	228
	At blive uforklarligt ramt af klienternes grundte-	
	maer	231
	»Retrospektiv supervision«	236
	Supervision med fokus på sekundær traumatiser-	
	ing	237
	Kan man blande rollerne?	238
	Supervisor og terapeut på samme tid for samme	
	person	239
	Kan man gå fra terapi til supervision?	240

13 Supervision – og hvad mere?	242
»Skjoldene«	242
Årsager til udbrændthed og sekundær traumatisering	244
Traumerelateret supervision	245
Undervisning	246
At give udtryk for presset og finde støtte hos kolleger	247
Overgang arbejde-hjem	248
Kollegial intervention i forhold til rystet og ramt	249
Et godt fagligt netværk og teamsupervision	250
Kriseberedskab og henvisning til terapi	251
Opsummering	252
Appendiks 1: Terminologi – sekundær traumatisering	254
Appendiks 2: Gensidig bearbejdning af stressfulde klientpåvirkninger	257
Litteraturliste	260
Stikordsregister	264